

GUTENBERG

Utgifven af Typografernes förening i Helsingfors — Helsingin Kirjanpainajain yhdistyksen ulosantama

Helsingissä, Päivälehdten kirjapainossa, 1896

IV ärg.
N:o 15 * 1896
IV vuosik.

Prenumerationspris: — Tilaushinta:
Helt år } 4 m.
Koko vuosikerta }
Postportöt tillkommer — Postmaksut
tulevat lisäksi

Redaktion: — Toimitus:
F. F. W. Ahlroos — K. Hoimela
(Ansvarig — Vastaava)

Annonspris: — Ilmoitushinta:
Per petitrad } 35 p.
Petiiti-riviltä }

Aug.
15
Elokuu

Käynti Berliinin teollisuusnäyttelyssä.

Heinäkuun 1 p:n aamuna klo 2 lähdeittiin kohti Rääveliä, joka oli ensimmäinen vieras kaupunki, mihin saavuimme klo 8 aikaan aamulla. Pujoteltuamme läpi likasen ja ahtaan sataman, tultiin erääseen yhtä „jaloon“ ravintola „Pariisiin.“ Keskellä kaupunkia löydettiin eräs „trükikoju“ jota ammattimiehinä päätettiin myös tarkastaa sisältä. Johtajat ja taiturit, joita kumminkin näytti olevan hyvin mitätön määrä painon koko väestöön katsottuna, osottivat meille kohteliaisuuttaan, sellitellen painonsa olevan jo satoja vuosia vanhan ja siltä se myös meistäkin näytti. Koko kirjapaino oli sijoitettu kaikki yhteen, kapeaan, sulkumerkin tapaiseen huoneeseen, missä ainoastaan iso höyrykattila erottaa paino- ja latomaosastot.

Kiikuttua kolmatta vuorokautta Itämerellä, saavuimme Stettiin heinäk. 3 p:n illalla klo 11 aikaan. Seuraavana päivänä 10 junalla matkustettiin hurjaa vauhtia Berliiniä kohti. Klo 3 i. p. istuttiin jo Berliiniläisen ajurin vaunussa, joka vei meidät eräsen, matkustaville kirjailijalle suositettuun ravintolaan. Täällä tavattiin ensimmäiset ammattitoverit oluthaarikoiden, korttien ja tammipelien kimpussa. Työttömiä kun olivat, niin heittelivät salavihkaa epäröiviä katseita meihin, luullen tietysti meidänkin tulleen lisäämään heidän jo useaan sataan nousevaa lukuaan. Eikä edes tahtonut saada päihinsä mahtumaan selityksiä, että ei oltaisi työnhakijoita.

Hankittua asunto muualta, oltiin vapaat kaupunkia ja näyttelyä katselemaan. Näyttely on kerrassaan suuremoinen, käsittävä 23 eri teollisuuden päähaaraa, sijaitseva Treptowin puistossa 1½ kilom. pituisella ja lähes kilom. levyisellä alalla. Näyttelyrakennuksia on 8, joista esim. päänäyttelyrakennus ottaa alaa noin 57,000 n. metriä 60 metrin korkuisella, hopean värisellä kupoolilla. Näihin tulee vielä lisää Kolonialausstellung, Kairo, Alt-Berlin, kokonainen huvipuisto teattereineen, ilmapalloineen, tornineen, sirkuksineen ja tietysti satamääriin nousevine ravintoloineen ja tuhansine automaattineen aina tuoleista asti. — Kirjapainoosastoa täytyy ehkä pitää olosuhteisiin nähden jotenkin pienenä, alataan noin 1,308 n. metriä, mutta kaikki onkin hyvää ja arvokasta. Tällä alalla etevimmät nimet ovat ehkä Büxenstein, Sittenfeld ja Hermann; kirjasinvalajista Berthold ja Woellmer, erittäinkin Bertholdin linjatyöt vetivät huomiota. Toiminimi oli asettanut näytteille metrin pituisen kirjain mitan (typometer) linjoja täynnä, jotka näyttivätkin tällä leveällä välillä lyövän taiseesti yhteen normaalisysteemiä 2,660 kirjapistettä metrissä. Kirjapainoja löytyy ehkä vielä muutamia esim. Veljekset Grunert, joissa aksidensityöt ovat korkeammalla kuin näissä edellä mainituissa. — Konehallissa näkee koneita jos jonkinlaisia, mutta kirjapainokoneita vähempi määrä; 1:ksi pienempi rotatsiooni ja muutamia painokoneita sekä Liberty-, polku- ja käsipainimia yhdistetyllä numeroimislaitoksella, vieläpä 2:ksi latomakoneitakin Monoline ja Typographs. Sitäpaitsi on „Lokal Anzeiger“lla oma rakennus näyttelyssä, missä on 2:si kaksinkertaista rotatsioonikonetta,

latomaosasto, stereotyyppilaitos ja 3 Linotyyppilatomakoneita käynnissä. Latomakoneista ovat Monoline ja Typograph yksinkertaisempia rakenteeltaan ja tietysti halvempiakin. Kaikissa koneissa on muuten sama tapa, että latovat matriisia ja valavat sitten rivin kerrallaan. Linotyyppi purkaa mekaanillisesti matriisit takaisin koneen käydessä, vaan Typographissa täytyy latojan keikauttaa aina rivin välillä matriisit takaisin, vaan tämä ei ota aikaa enempi kuin latomalinjan muuttaminen. Kehutaan myös voitavan muuttaa kirjasinlajia ja eri suuruutta 5 minuutissa.

Lokal Anzeigerin painossa, keskellä kaupunkia, on kaikkiaan 7 latomakoneita, Linotyyppiä, 15 Rotatsioonikonetta, 10 Rotatsionistereotypeerauskonetta. Painoksen suuruus 176,000. Aamu- ja ilta-painos maksaa 1 markan kuukaudessa. Berliner Morgen Zeitung'illa on 150,000 tilaajaa ja maksaa 50 p. kuukaudessa, ilmestyy 8 lehtisenä päivittäin samasta painosta. Ei yhtään tavallista painokoneita. „Berliner Tageblatt“in eli Rudolf Mossen paino käsittää 6 rotatsioonikonetta, 14 pikapaininta, joista kaksi kaksiväristä. Paino käsittää kaikki kirjapainoalaan kuuluvat haarat. 260 työmiestä. Muun muassa ilmoitustoimiston palveluksessa on 250 virkamiestä ympäri keski eurooppaa. Kysymykseemme, oliko heillä latomakoneita, naurahti johtaja salaperäisesti, tarkoittaen ettei mainitut koneet olisi muuta kuin enempi reklamiksi kun todelliseksi hyödyksi. Valtion kirjapaino, oikea mallipaino lattiamattoineen, olukorineen. (tätä viimeainittua ei puutu liioin muistakaan painoista), kirjasinvalimoineen, setelipainoineen y. m. Painolla on myös seisova, useampia huoneita käsittävä näyttely. Toinä näytti pääasiassa olevan rahat, postimerkit, postityöt, y. m. semmoiset; painettiinpa eräässä koneessa jotain salaista karttaakin jota ei laskettu katsomaan. Täällä nähtiin myös toimettona, pölyn peittämänä eräs vanha Linotyyppilatomakone purkauslaitoksineen nurkassa. Sittenfeldin ja Hermannin painoissa painetaan pääasiassa, meilläkin tunnettuja eteviä kuvalehtiä „Moderne Kunst“, „Zur guten Stunde“, „Alle Welt“ y. m. Näihin päästiinkin ainoastaan kustantajan, Rich. Bong'in välityksellä. „Moderne Kunst“ jolla on noin 100,000 tilaajaa, painetaan pääasiassa Augsburgilaisissa koneissa, hienommat kuvat, galvaniseeratut puupiirroukset, painetaan puusilinterisillä koneilla. Büxensteinin kirjapaino oli ainoa mihin ei päästy, sanottiin ettei heidän painossaan ollut vieraita käynyt, eikä liioin laskettu moneen vuoteen, eikä he nytkään tahtoneet tehdä poikkeusta. Käytiin vielä Bertholdin ja Woellmerin kirjasinvalimoissa ja viivatehtaissa, molemmissa satamäärin kompletti ja käsikoneita sekä erinomaisen kohtelias vastaanotto.

Kaikki painot ja laitokset tekivät meihin hyvän vaikutuksen, oppilaita ei nähnyt juuri ollekaan, naisia ainoastaan muutamain paikoin koneissa sisäanpanijoina ja kirjasinvalimoissa apulaisina. Latojina ja koneenhoitajina ei nähty ainoatakaan. Stereotyyppilaitoksissa nähtiin käytettävän yksinomaan Leipzigiäisiä koneita. Sulatus- ja kuivauslaitokset erikseen valukoneesta, joista vaaralliset kaasut ja kuumuus ovat huolellisesti johdetut ulos. Lämmitysaineena on kaasu. Matriisit ja liisterin valmistavat itse raaka-aineista. Yhdessä ainoassa

paikassa nähtiin käytettävän Kempen matriisipulveria, n. k. „matriisitaluja“ ei missään. Useamassa tapauksessa, erittäinkin sanomalehtiä stereotyperatessa, käytettiin kylmää stereotyperausta. Isompia painoksia varten galvaniseerataan eli niklataan stereotyyppilaitat.

Heinäkuun 21 p. katsottiin parhaaksi samaa tietä matkustaa takaisin ja oltiinkin onnellisesti Helsingissä 24 p:n illalla klo 7 ajoissa.

A. K:n.

På sommarsemester.

Den 16 juli inträffade undertecknads semester under hvilken tid jag beslutit att äfven vara till någon nytta för våra allmänna angelägenheter. Färden ställdes först till Tammerfors i sällskap med en kamrat och var allt igenom treflig och intressant. Vid ankomsten till Tammerfors togo vi ett hjärtligt farväl af hvarandra och min kamrat fortsatte resan.

Staden är stor och tät bebyggd, isynnerhet med trähus, men kan äfven prestera flere i arkitektoniskt hänseende riktigt stiliga stenhus. Det är värkligen beundransvärdt att se alla de stora och många fabriksanläggningar som „Finlands Manchester“ äger. Gatorna äro däremot i ett allt annat än monstergiltigt skick — trottoirerna att förtiga — ehuru man skulle anse att denna affärs-männens stad borde vara i alla afseenden näst Helsingfors -- men efter äro de!

Ett besök på dessa fabriker är af stort intresse, isynnerhet är det lärorikt att följa med pappersfabrikationen; men jag måste förbigå alla beskrifningar för att ej göra för stort intrång på tidningens utrymme.

Sedan jag besett alla stadens sevärdheter gjorde jag besök på samtliga af stadens tryckerier. Förrän jag varit på något af dessa, förestälde jag mig att deras utseende vore sådant som hos oss i H:fors, men mina förhoppningar blefvo svikna.

Aamulehtis tryckeri är inredt i två våningar: i nedra våningen inrymmer kontoret och tryckeriet. I tryckeriet finnes två äldre snällprässar, jämte några mindre prässar. Dessa skötes af en maskinmästare, likasom på alla de öfriga af stadens tryckerier. I öfre våningen inrymmer smutteriet, en stor sal jämte ett rum, lokalen är smutsig och belysningen består af petroleumlampor, hvilken belysning användes å samtliga officiner. Kasterna voro dammiga och smutsiga.

Tamperen Uutisets tryckeri är något mindre, men för öfrigt i samma beskaffenhet som Aamulehtis.

Jansson & Cos tryckeri var däremot snygg och treflig med målade regaler och rena kaster. Lokalen var inrymd i flere små rum i brist på arbets-salar. Det syntes genast att detta var ett af fackmäns skött tryckeri.

Suomis tryckeri är ett litet accidenstryckeri som skötes af en gammal — gardist, — hvilken af ägaren — en vinhandlande — uppöfvats till snabbare, sättare, tryckare och — faktor. Tryckeriet är så litet att man ej borde orda om det.

Tammerfors typografförening räknar omkr. 30 medl. och deras lifsfråga är tarifförändringen. Det betalas nämligen 80 p. per 1,000 fyrkanter på Aamulehtis och Janssons tryckeri. men däremot endast 70 penni på Tamperen Uutiset. Felet lär till största delen ligga hos arbetarne själva som, ehuru de vid mötet äro ense om en gemensam tariff, icke försöka göra något för att uppnå sina kamraters å de andra officinerna resultat. För öfrigt är lifaktigheten inom föreningen i samma nivå som inom H:fors typografförening.

Det finska typografförbundet omfattas med intresse af en del, men anses medlemsavgifterna för höga, isynnerhet som reshjälpskassan där är en nödvändighet för hvarje medlem och då därtill kommer medlemsavgifterna till föreningen, anse de sig icke gå i land med så stor skatt för organisationen.

Reshjälpskassan anlitas flitigt i Tammerfors och därtill tecknas ännu bidrag genom listor. Denna ort är så att säga reshjälpsbehöfvandes centralstation, ty alla som skola mot söder måste genom denna stad.

Understödsföreningen har på senare tid omfattats med större intresse än förut, hvaraf kan dragas den slutsatsen att typograferna ändtligen börja tänka på själförsorg för gamla dagar.

*

Från Tammerfors ställes färden till Lovisa. Staden är liten och mycket landtlik, idylliskt belägen vid Lovisaviken.

Lovisa äger endast ett tryckeri nämligen „Östra Nylands“. Officinen liknar snarare en större skomakareverkstad än Östra Nylands tryckeri, ty i två små rum äro tryckeriet — om man alls kan tala om något sådant — och sätteriet inrymda.

Tryckeriet representerar såsom „snällpräss“ en gammal utsliten handpräss. Färgen till trycket rifves med en trasig och gropig gammal „trotjänare“.

Sätteriets material är äfven mycket utslitet. Spaltlinierna bestå af plåtremor, skurna hos bleckslagaren o. s. v.

Tryckeriet är således att rekommenderas åt „skickliga“ arbetare, isynnerhet som lönen erhålles så punktligt som med någon „hacka“ då och då. Arbetspersonalen består af en faktor som får fungera som förman, tryckare, sättare, ombrytare och prässdragare samt 3 elever, stundom händer det att en „resande“ konstförvandt erhåller någon tids kondition — då det bräskar — på mot den goda lönen om 60 å 70 finska mark i månaden.

Af organisationsarbetet finnes här ej ens en reskassafilial och på min förfrågan svarades att de ej ens erhållit stadgarna dit. Annars anses äfven här att tillslutningen till förbundet blir för dyrt, isynnerhet som de erhålla små löner.

*

Resumé. Af de erfarenheter man erhåller genom att bese landsortstryckerier framgår att de äro betydligt efter hufvudstadens och detta i alla afseenden. Att de kunna upptaga konkurrensen med hufvudstaden framgår i de flesta fall genom att dessa officiners material till större delen är rekryteradt från hufvudstaden och att arbetskraften där erhålles betydligt billigare äfvenså lokalhyran m. m.

Att elevmassan är så stor på landsorten beror till större delen på föreståndaren eller principalen, hvilket är gammalt och känt, men arbetaren kan ej håller fritagas från detta onda. Ty det händer ofta att brädslande arbeten få vänta blott för att dess utförare råkat på „vift“, hvad är då enklare än att anlita elever och fruntimmer på hvilka man kan sätta större förtroende och då inga konstförvandter stå att „tagas från hyllan“.

För att kunna fordra elevmassornas minskning böra vi alltså punktligt och ordentligt utföra våra åligganden. Göra vi det kunna vi vara säkra på att rättvisans och billighetens fordringar blifva å principalernas sida till vår fördel uppfyllda.

Den vilda konkurrensen tryckerierna emellan borde fästa våra hrr principalers uppmärksamhet på att en gemensam minimitariff är alldeles nödvändig, detta så mycket hellre som önskningsmålen utgått från landsorten. Arbetaren skulle äfven vinna på detta, ty under nuvarande förhållanden, då prutningssystemet existerar, erhåller arbetaren långt ifrån hvad aflöningstariffen bestämmer åt honom.

Klagan öfver att organisationsavgifterna blifva genom Förbundet för betungande kan synas vara berättigade under nuvarande löneförhållanden, men vi skola hoppas att „än kommer dag, än är ej allt förbi“. Vi ha ett stort arbetsfält, isynnerhet i landsorten där såväl lönerna, lokalerna, belysningen m. m. måste förbättras. *Det är alltså hvar och ens plikt att träda in i ledet, ingen bör bli ut.*

A.

Missförhållanden.

Som känt hafva principalerna antagit en gemensam aflöningstariff, men ständigt hör man klagas öfver att faktorerna på en del tryckerier ej vilja rätta sig därefter utan på allt sätt söka kringgå tariffen, för att därigenom om möjligt göra ett afdrag för arbetaren af det som med rätta borde tillkomma honom. Sålunda hörde vi för någon tid sedan omtalas, att på ett af stadens tryckerier, då en form öfverlämnades åt en af beräknings-sättarne till afläggning, faktorn lät först borttaga några mindre klischeer, hvilka ingingo i formen, jämte lefvande kolumnsiffrorna så att endast rena „ox“-afläggningen återstod. Detta torde ej vara det första exemplet på småaktighet eller rättare sagdt skamlöshet som sagde faktor gör sig skyldig till. Att ytterligare undras öfver är, att han, medan han stod på samma nivå med dem, hvilkas aflöningar han nu söker afknappa, var en af dem som försökte, om någon, att få den högsta möjliga betalning för sitt arbete, äfven visade han sig på andra områden vara en förkämpe af dem som försökte göra arbetarens rätt gällande.

*

Att en tidningsättare om någon ofta får erfara hvad trötthet vill säga, särskildt om mändagarna då han nästan får stå dygnet rundt, är nog samt känt. Arbetstiden förlänges ytterligare därigenom att manuskriptet så oregelbundet lämnas till sätteriet så att ofta lediga pauser uppstår, under dessa lediga stunder kunde sättaren mängen gång få en liten stunds välbehöflig hvila om någon lämplig plats därtill erbjöds — hvilket tyvärr icke är fallet. Men trots dessa olägenheter så tvingar dock tröttheten arbetaren att någon gång söka hvila, hvilken då ofta får intas i den mest onaturliga ställning — men äfven detta kan honom förbjudas.

Sålunda hade å ett härvarande tidningsättari under en öppen stolpregal med tillhjälp af en trädstump placerad på ett par stolar öfver hvilka några gamla tidningsark utbredds gjordts en provisorisk hviloplatz, men så oskyldig och undagömd den än var blef den af vederbörande förbjuden att användas — men vi vilja dock tro att detta skedde genom något missförstånd.

*

Å ett tryckeri fingo sättarne en veckas sommaresemester, hvilken tid bestämdes af den förut kände underfaktorn X. Men nu ville olyckan att en lungsigttig sätтарinna gick till öfverhufvudet och anhöll om att få sin semester förlängd till två veckor. Af honom erhöill hon svaret: „ni har ju två veckors ledighet!“ Sålunda kommo sättarne att veta sin rätta sommaresemestertid. Sedan sättarne hade åtnjutit sin veckas ledighet började hr X, som förlängde sin ledighet till två veckor. Omnämnan kan äfven att hr X:s son, hvilken en månads tid å samma tryckeri varit anställd som sätтарыelev — efter faderns befallning — erhållit en veckas sommarledighet.

Anmärkas bör att intet afdrag lär göras på lönen för fritiden.

Notiser. — Uutisia.

— *Prässlagsfrågan.* Onsdagen den 5 aug. föredrogs i senaten meddelande, att å högsta ort bifall icke lämnats till framläggande af prässlagsproposition för instundande landtdag.

— *Godkänd fana.* Typografernes förenings fana har, enl. Hbl., å högsta ort godkänts och tillstånd gifvits att offentligen få begagna den.

— *Utlärde.* Till konstförvandter ha å Centraltryckeriet förklarats tryckerieleverna *Erland Engblom* och *Hjalmar Tikander* samt å Tidnings och Tryckeri-aktiebolagets tryckeri (Nya Pressen) sätтарinnan *Berta Adamsson*.

— *Uusi kirjapaino Raaheen.* Kirjaltaja Rob. Rossander Oulusta tulee perustamaan sanomaiehti- ja aksidenssikirjapainon Raaheen. Koneet, kirjaset y. m. ainekset ovat jo tilatut Gumelius ja Kump. kautta. Painoa laitetaan parhaallaan käyttökuntoon. Aikomus on saada se käyntiin jo ensi kuussa ja tarpeen vaatimahan se onkin, kun siellä tulee perustettavaksi myös sanomalehti ensi vuoden alusta. Kaupungissa kun ei ennestään ole kirjapainoa, niin on tämä uusi yritys hyvin tervetullut.

Toivomme puolestamme onnea tälle uudelle yritykselle ja erittäin vielä tahdomme lausua mielihyvämme, kun hän itse on kirjaltaja. Sillä tämähän osoittaa toimea ja yritteliäisyyttä meikäläisten keskuudessa.

— *Hufvudstadsbladets* rotations- och stereotypmaskiner torde i dagarna anlända. En petroleummotor, som är afsedd att drifva rotationsmaskinen, har redan anländt och är af 12 hästkrafters styrka. Maskinen är levererad från Gasmotorfabriken Moritz Hille i Dresden.

— *Olyckshändelse.* Söndagen den 2 augusti firade frivilliga brandkåren i Mariehamn sin årsfest hvarvid ett fyrvärkeri afbrändes. En af raketerna som uppsändes från ångaren „Stella“ tog sin väg rakt till festplanen och exploderade därstädes med den påföljd, att faktor *Alfred Hjelm* vid Mariehamns tryckeri blef träffad i tinningen. Hans tillstånd torde vara ganska dåligt. — Äfven andra personer lär ha erhållit kontusioner.

— *„Svarta gardets“* reservister eller våra vandrande kolleger gästa tidt och ofta Björneborg, hvarest de vanligen dröja en tid under utfvandret af ett allt annat än hyggligt lif, hvilket äfven haft till följd att polisen sett sig tvungen att tillvarata en och annan. Dessa „kolleger“ hafva också under årens lopp betydligt skadat typografernes anseende härstädes genom sitt bullersamma lif.

Den senaste af dessa „rörliga kolleger“, som gästade orten, var en *Matti Mattsson*, hvilken i drucket tillstånd inträngde i en tryckeriaffär härstädes och befallde en närvarande herreman gifva honom 1 mark, i motsatt fall skulle han taga herremannen fast i nackskarven. Tit. Mattsson fick dock icke sin vilja igenom den gången, utan blef tvungen att aflägsna sig från operationsfältet.

— *„Mustan kaartin“ reserviläiset* eli kulkevaiset ammattimiehet vierailivat vähän väliä Porissakin, jossa he tavallisesti viipyvät jonkun ajan viettämällä kunnotointa elämää, jolla on ollut seurauksena se, että poliisin on ollut pakko ottaa heistä korjuuseen yhden ja toisen. Nuo „ammattimiehet“ ovat vuosien kuluessa paljon vahingoittaneet kirjaltajien mainetta paikkakunnalta pahan elämänsä johdosta.

Viimeinen näistä „liikkuvista ammattimielistä“ — kirjoitetaan meille Porista — joka vieraili paikkakunnallamme, oli *Matti Mattsson*, joka juupu-

neessa tilassa tunkeutui erääseen tåkäläiseen kirjapainoon ja käski sisällölevan herrasmiehen antamaan hänelle markan rahaa, muussa tapauksessa ottaisi hän herraa niskasta kiinni. Mattsson ei kuitenkaan saanut tahtoansa läpikäymään tällä kertaa, vaan pakotettiin menemään matkoihinsa.

— *Reshjälpskassans centralafdelning* sammanträder till möte tisdagen den 18 augusti kl. 1/28 e. m. å Typografernes förenings lokal, St. Robertsgatan 44.

Viktig fråga! Allas närvaro nödvändig!

— *Matkaapurahaston keskusosasto* koontuu kokoukseen tiistaina 18 p. elok. kl. 1/28 i. p. kirjanpainajain yhdistyksen huoneustoon I.-Ropertinkatu 44.

Tärkeä kysymys! Kaikkien läsnä olo tarpeellinen!

— *Dödsfall.* Typografen *Johan Vilhelm Hedgren* afled fredagen den 14 aug. kl 10 e. m. efter en längre tids sjuklighet (lungdot) i ålder af 48 år och 3 månader.

H. började sin bana på Sederholms tryckeri 1863, var en af sättnarna å tidningen Hufvudstadsbladet då dess första nummer utkom, vidare konitionerade han ett år i Viborg därifrån reste han till St Petersburg och arbetade där omkring 14 år, längsta tiden arbetade han där å Journal de St Petersburg. Från St. Petersburg återvände H. till sin födelsestad, Helsingfors, dit hans längtan stod och erhöi genast kondition å Simelii arvingars tryckeri, men stannade där endast en kortare tid och flyttade till mag. Schaumans tryckeri samt därifrån med tidningen Hufvudstadsbladet till Nya Hufvudstadsbladets tryckeri. Nu då skördemannens lie tog honom bort från den Gutenbergska smedjan arbetade han å kejs. senatens tryckeri. Den afidne var kunnig i 4 särskilda språk och var därför specielt anlita som språksättare. Hedgren tillhörde åtskilliga år till Typografernes förening i Helsingfors.

Den afidne var en stilla och sluten person, som bar sina kamratens aktning och vänskap. Hedgren sörjes närmast af maka och två minderåriga barn jämte ålderstigna föräldrar samt kamrater och vänner.

Hvile han i frid!

— *Till senaten* har af ordföranden i Finska Typografernes understödsförening inlämnats ansökan om stadfästelse af stadgar för Finska typografernes understödsförenings supplementära sjukhjälpskassa. — Tbl.

— *Boktryckeri-Kalendern för 1896.* De hvilka fått sig kalendern tillsända torde snarast möjligt insända likvid.

Matka-apurahasto.

Turun, Tampereen ja Haminan haaraosastoja muistutetaan sääntöjen 8 § määräyksestä.

Reshjälpskassan.

Åbo, Tammerfors och Fredrikshamn's filialer erinras om bestämmelserna i § 8 i stadgarne.

— *Gabriel Jousset* †. För någon tid sedan afled i Paris boktryckaren Gabriel Jousset. Han var riddare af Hederslegionen och hade på många sätt verkat för yrkets utveckling. Bland annat grundlade han Gutenbergskolan i Paris, där boktryckarelärlingar gratis erhålla undervisning och utbildning i allt som tillhör facket. Af skolans förutvarande och nuvarande elever närvaro de flesta vid begrafningen. — T. f. B.

— *Typografsträcker.* I Aalborg har arbetet nedlagts å „Nordjyllands“ tryckeri, på grund af principalens kringgående af tariffen.

Från St. Paul Minn. skrives den 8 juni. Den största sträjk som ännu förekommit bland typografer i nordvestern tog sin början kl. 6 i kväll. Den berör alla de dagliga tidningarna i tvillingstäderna, „Pioneer Press“, „Globe“ och „Dispatch“ i St. Paul samt „Tribune“, „Journal“ och „Times“ i Minneapolis. Sjuttio två „linotype-sättare“ lämnade sina maskiner tillsammans med annonsättare och korrekturläsare.

— *Den internationella typografkongressen* afhölls den 5 augusti i Genf, enligt följande program:

1. Val af kongressbyrå
2. Berättelse angående internationella sekretariatets verksamhet
3. De nationella förbunden afgifva berättelser om den sociala lagstiftningen i deras resp. land, för så vidt denna rör fackföreningarna.
4. Revision af reglementet för det internationella sekretariatet. (Förslag af tyska förbundet).
5. Upprättandet af en internationell reservfond. (Förslag af kontrollkomitén).
6. Andra förbunds förslag:
 - a) Sekretariatskassan betalar rese- och underhållsättning till de af de olika förbunden valda ombuden. Utgifterna må påläggas förbunden i förhållande till deras medlemsantal. (Förslag af Nederländerna och Danmark).
 - b) Förbundsmedlemmarnas ställning och behandling i utlandet. (Förslag från Belgien).
7. Reskasseväsendet.
8. Beslut om ställning till utom internationella förbundet stående förbund.
9. Det internationella sekretariatets berättelse.
10. Beslut om tid och plats för nästa kongress.

— *En privat sommarkoloni* utrustar äfven i år aktiebolaget P. A. Nordstedt & Söner för sin arbetspersonals barn i skolåldern. Kolonien kommer att räkna 28 barn och förläggas till Vätö. — T. f. B.

— *Till förmån för sin byggnadsfond* anordnades af Typografiska föreningen i Stockholm en större fest å Tivoli lördagen den 8 augusti.

Inträdesavgiften var satt så lågt som till 50 öre, hvadan en hvar medlem kunde delta på så sätt stärka fonden. — S T-T.

Föreningssträfvandena. — Yhdistysrienoista.

— *Björneborgs typografer* sammanträdde den 11 d:s, hvarvid valdes en 3-manna interimsbestyrelse för att å vederbörlig ort söka stadfästelse å Björneborgs typografklubbs stadgar. I denna styrelse invaldes hrr W. Grönroos, A. Hokkanen och E. Wahlstein. — Björneborgs hittills slumrande typografer kunna småningom sålunda räkna sig till de organiserades led. Lycka till!

— *Typografklubb* har bildats i Borgå. Vi lyckönska den nya klubben till godt samarbete! — Kolleger följn exemplet!

Konkurrens-missbruk äfven i Australien.

(Ur T. f. B.)

Den illojala konkurrensen tyckes vara ett tidlyte, som sträcker sitt välde ut öfver hela världen. Från snart sagdt alla Europas länder höras boktryckarnes klagomål däröfver, och i vårt land, liksom på så många andra håll, spana yrkets idkare och främjare ifrigt efter något medel, som kunde råda bot på det onda. Hitills tyckes dock intet sådant stätt att finna.

Nu nyligen erfara vi också, att alldeles liknande förhållanden råda inom vårt yrke i så af-

lägsna trakter af världen som i Australien. En medlem af boktryckarsocieteten i Victoria därstädes, mr *Edgerton*, har sökt väcka sina yrkesbröders uppmärksamhet på den fara, som hotar, i det han utgifvit en broskyr med titeln: *Konkurrens, dess bruk och missbruk*. En engelsk fackskrift inrymmer ett sammandrag af broschyrens innehåll, och det är af sorgligt intresse att se, hurusom sakerna te sig lika svårlösta, för att icke säga lika hopplösa, för australiern som för mången härvarande yrkesman. Se här några utdrag ur mr *Edgerton*'s broschyr:

„Konkurrens är själen i affärer, säges det, men det kan tilläggas, att den äfven är deras död; på sitt nuvarande stadium är den åtminstone icke obetingadt god. Det skulle dock vara orätt att fördöma den helt och hållet, då det är självklart, att den — om ock med vissa begränsningar — är nödvändig i en så framåtgående tid som vår. Konkurrensen är i första rummet nödvändig för att hindra stagnation och försöfning. Frånvaron af konkurrens skulle fördröja framstegen, hämma all ärelystnad och hindra hvarje stort företag. Och allt detta skulle också drabba vårt yrke, om den upphörde. Det är konkurrensen som föranleder en firma att införskrifva det nyaste och bästa i maskinväg, att förskaffa sig de modernaste stilar, att tillhandahålla de bästa kvalitéer papper och att utföra första klassens arbete; den föranleder arbetsgifvaren att välja de bästa arbetare och söka att hos dem utbilda yrkesskicklighet och smak, så att ett godt arbete kan utföras till skäligt pris. Det är konkurrensen, som på dessa grunder *någon gång* — jag säger afsiktligt någon gång — kan afhålla en kund från att löpa till ett dussin firmer i staden för att efterhöra priset på ett hundra kort, och som därigenom förhindrar, att arbetet blir hos alla lika underlägset utfördt. Konkurrensen hindrar också monopol och prejeri. Men vi komma nu till en motsatt ytterlighet, nämligen de olägenheter, hvaraf vi i närvarande stund lida på grund af konkurrensens missbruk. Vi äro alla öfverens om, att ett godt arbete bör lämnas för ett bra pris, men svårigheten är att erhålla ett bra pris för ett godt arbete. Den konkurrens, vi nu ha, är en tygellös, mördande sådan, en abnormitet, som vuxit upp, närd af den medfödda snålheten hos en del obetänksamt folk och på kopplerivägen utvecklad af tanklösa, icke mindre snikna yrkesidkare. Många af de i tidningarna synliga anbuden om öfvertagande af det eller det arbetet erbjuda ett pris, som understiger arbetets själfkostnad, och de antagas, icke emedan kuaden vill ha arbetet utfördt för intet, utan emedan så många boktryckare utföra det för nästan ingenting. (Det viktigaste synes mig vara att veta, hvad som bör menas med ett skäligt pris). Åtskilliga yttringar af den nu öfverhandtagande konkurrensen äro icke allenast orimliga utan i grund och botten ohederliga. Arbetarnes aflöning nedpressas till samma nivå som lärlingars, för att den så kallade firman må kunna annonsera om billig tryckning, och många ägenter upptaga order till sådana pris, att boktryckaren ser sig ur stånd att utföra dem. Naturligtvis är det bättre att vara utan arbete än att åtaga sig sådant till ett pris, som ej lämnar den ringaste profit. I alltför många fall uppgöras prisen, utan att i räkningen medtagas sådana poster som slitning, räntor, gas, hyror och dyligt, och följden blir förlust — det enda utbyte boktryckaren har af sitt hufvudbry och sin möda. I intet annat yrke kräfvades så mycken intelligens, omsorg och arbete för så ringa motsvarande inkomst.

Det är hög tid att vi begynna sätta oss i rörelse för att förbättra vår ställning. Men hvad kan göras för att råda bot på det onda eller på någon del af detsamma?

Mr *Edgerton* afslutar sin skrift med att säga, att *något måste göras*, om icke yrket skall fullständigt undergrävas af den osunda konkurrensen. Låt oss åtminstone icke under tystnad lägga armarna i kors, säger han, utan att göra något försök till förbättring, såvida vi skola anses värdiga

vårt yrke. Konkurrencen, nödvändig nog inom vissa gränser, har blifvit så otillbörligt utsträckt, att den inom vårt yrke icke endast är en täflan, utan en makt, som underminerar alla sunda affärsprinciper, och som förr eller senare bringar oss på fall.

Men *hvad*, som, med hopp om framgång, skall göras för att undanröja det osunda i konkurrencen eller dess menliga följder för boktryckeriyrkets utöfvare, — därom synes mr Edgerton, att döma af den engelska tidningens referat af hans broschyr, icke sett sig i stånd att uttala någonting bestämdt.

Alldeles som hos oss!

Från landsorten. — Maaseudulta.

Oulu, heinäk. 28 p. 1896.

Oulu on jo laajalti tunnettu suurista „sotajutuista“ kaikilla aloilla. Senpätähden ei voitane synniksi lukea tämän Pohjolan pääkaupungin „sotaista“ elämää „valon levittäjäin“ keskuuressakaan. Syystäpä siis voin minäkin hyvällä omallatunnolla ja ilman punastumatta kertoa Gut. arv. lukijoille ammattiveljemme asemasta, jotka suoraan sanoen, ovat peräti surkuteltavassa asemassa.

Jos ensiksi katselemme ja arvostelemme heidän yhteisiä pyrinneitä, niin tulemme heti huomaamaan jotakin, joka on ehta „Oululaista“, sillä he eivät ole päässeet pitemmälle hyvissä ajatuksissaan kuin — 0. Niin surkuteltavaa kuin se onkin, niin on se, ikävä kyllä, totta. Mutta missä mahtaa syy olla? Heidän peräti huonossa toimeutuksessaan.

Oululaisilla kirjaltajilla ei ole minkäänlaista toivoa oman tilansa parantamiseen; heidän pyrintönsä on ainoastaan hiljaisuudessa ja nureksimatta tehdä tehtävät toimet nöyrinä palvelijoina, kunnes koittaa armon suloiset säteet heidän eteensä, joka voisi saattaa heidän asemaansa edes hiukkasen paremmalle kannalle. Ja omin voimin he eivät mitenkään voi päästä nollasta — sanoo Osta — etemmäs. Tämä on sula mahdollisuus yksinomaan siitäkään syystä, että siellä on niin vähän taitureita ja nekin useimkseen nuoria, kokemattomia nuorukaisia, jotka eivät voi mitään aikaan saada; oppilaita sitävastoin on tavattoman paljon. Yhtä pätevä syy kuin edellinen on tämäkin, että taiturit saavat niin hävyttömään huonoa palkkaa — noin 65, 70, 75 ja 80 mkaa kuussa —, joten siitä ei liioin voi kannattaa yhteisiä pyrintöjä.

Ikävänä seikkana sopii mainita, että tarkoitus näyttää olevan vaan se, että työ saadaa tehtyä niin halvasta kuin suinkin mahdollista on, sillä silloinhan kirjapainolla on toivoa saada parempi kilpailu aikaan. Mitähän tuosta, jos työmies saakin vähän kärkeä, pitäisihän niiden jo osata entuudestaan. Se onkin pääasia, että olla työtä, eikä saada mitään ansioa.

*

Tässä kappaleessa kerron Oulun kirjaltajain lukumäärästä. Alotetaan nyt ensiksi B. B. Bergdahlin kirjapainosta. Siellä työskentelee faktori, 3 taituria, 4 oppilasta, 1 painaja ja 1 koneen vääntäjä.

Chr. Ev. Barekin kirjapainossa on ainoastaan 1 taituri, joka samalla on faktori, latoja, painaja... Erittäin monipuolinen mies!

Oulun uudesta (Kai'un) kirjapainossa: faktori, 1 taituri, kuusi (6) oppilasta, 1 painaja sekä 1 koneen veivittäjä.

Osakeyhtiön kirjapainossa: faktori, 3 taituria, 5 oppilasta ja yksi painaja.

Jos nyt käymme lähemmin tarkastelemaan näiden taituri-pajain toimintaa niin saamme ehkä paremman käsityksen niistä.

Bergdahlin kirjapainosta puhuvat numerot nykyään kaunista kieltä, mutta kuinka kauvan.

Sillä nyt on jo eräs taitureista sanottu ylös — syystä, ettei ole työtä eikä kannata maksaa palkkaa — ja myöhempiä ehkä saa kuulla jotakin samanlaista, sillä alku on hyvä.

Barekin kirjapainosta, — niin tuota. eihän sieltä ole mitään puhumista, sillä siellähän on paljaita neroja.

Oulun uudesta kirjapainosta saamme taas jonkun ajan kuluttua nähdä usean taiturin matkalla Helsinkiin. Sillä luultavasti ne saavat seurata samoja jälkiä kuin ne muutkin, jotka siellä ovat taituriksi tulleet.

Osakeyhtiön kirjapaino pitää parhaan huolen taitureistaan. Ja se olkoon heille kiitokseksi! Mutta sentään tässä on pieni — eikä aivan pienikään — niksi, tuollainen viaton ja samalla ulkokullainen konkare ihmisten edessä, joka voi saattaa samalla haavaa pieneen kiitokseen, mutta myös suureen moitteeseen. Ja se on, että tässä kirjapainossa maksetaan niin hävyttömään huonoa palkkaa taitureille — 65–70 mkaa kuussa. Hyvä on palkka. Ole sillä ja elä, jos et, niin...

Kun katselee näitä ylläolevia numeroita, niin tulee ajatelleeksi vasten tahtoaan, että mistähän nekin taas löytävät uuden työpaikan itselleen. Tuskinpa useammallakaan on muuta kun toivo edessä saadessaan matkapassin. Ja kuinka monta kertaa eikö heitäkin voi toivo pettä ja mitä siten on jäljellä? Ei ainakaan mikään valoisa tulevaisuus. Luulisi toki, että faktoritkin vähän ajatteleisivat heidän tulevaisuuttaan, ennenkuin kokoilvat oppilaslaumoja itselleen. Olisi se ainoastaan yksi kirjapaino, joka tätä „sporttia“ harjoittelee, niin tulisihan sitä miten hyvään toimeen, mutta kuinka monta niitä löytyykään samanlaista! Tuskinpa mikään muu voi enään näitä oloja muuttaa kuin meidän tuleva Liittoomme. Kun se ottaa tämän asian perille ajaakseen, niin silloin on toivoa jonkinlaisesta tuloksesta, muuten ei siitä mitään tule. Sillä se on oleva taistelu, joka tulee kysymään voimaa ja taitoa.

Toivokaamme parasta!

J. H—d.

Sport. — Urheilua.

— *Typografernes förenings sportklubb* hade söndagen den 2 aug. anordnad en kappsegling för i klubben inskrifna båtar. Kursen utgjorde sju engelska mil och sträkte sig från Julholmens nordvästra udde längs farleden rundtom Rysskär med passerande af kryss- och nordpricken samt klockbojen söderom Rysskär äfvensom farleden tillbaka till utgångspunkten.

I täflingen, som ägde rum kl. 20 minuter före 3, fullföljde 10 båtar af 11 anmälda kursen. Tiden för de i täflingen deltagande båtarna var följande:

Båtens namn.	Ägarens namn.	Valör.	Respit.	Seglad tid.	Beräk. tid.
Lägg-ut	Tallberg	1,1	+ 0,43	1,47,35	1,48,18
Bernetta	Nyholm	0,80	— 1,54	1,55,34	1,53,40
Vergilio	Flinck	0,70	— 3,09	1,57,04	1,53,55
Freja	Nymalm	0,60	— 4,34	2,04,13	1,59,39
7-man	Itkonen	1,5	+ 3,17	1,57,36	2,00,53
Verdandi	Lindeberg	1	—	2,06,52	2,06,52
Nornan	Krook	1	—	2,11,30	2,11,30
Viola	Nyberg	0,90	— 0,55	2,15,03	2,14,08
Backus	Vahlroos	0,75	— 2,29	2,20,21	2,17,52
Gambrinus	Fagerstedt	0,75	— 2,29	2,20,29	2,18,00
Oskar	Henriksson	—	—	—	—

Prisen tilldelades:

I andra kategorin, båtar från 1 valör och därutöver, första priset, en bordslampa, Tallbergs Läggut. Andra priset, en ölsejdel, tillerkändes Itkonens 7-man och tredje priset, ett album, åt hr Lindebergs Verdandi.

I första kategorin, båtar under en valör, eröfrades första priset, en förskärareuppsats, af Nyholms Bernetta. Andra priset, ett halft dussin

teskedar af guldbrons, tillföll Flins Vergilio och tredje priset, amerikanska värktygssaker, Nymalms Freja.

Vinden var en svag sydost.

Dem, som önskade bese kappseglingen, var därtill tillfälle beredt å prisdombåten Väkevä. Det var första gången klubben disponerade öfver särskild prisdombåt hvilken af föreningens festbestyrelse godhetsfullt upplåtits. Som prisdombåten fungerade klubbens styrelse.

*

Före kappseglingen företogs eskadersegling kl. 9 på morgonen till Bockholmen i Esbo skärgård, hvarifrån båtarna sedermera, då vinden friskat i, afseglade till Julholmen för att deltaga i kappseglingen och dit de efter slutad täffing återvände.

— *Sportklubbens roddötningar* ha från d. 12 augusti påbörjat. Intresset för roddsporten synes vara synnerligen lifligt, ty icke mindre än 8 båtlag ha redan anmälts.

Till Red. af Gutenberg.

Konsekvens?

I Gut. nästföregående nummer ingick en notis, hvori det omtalades, att en medlem af Typografernes förening vid garantiteckningen för Gut. detta år i stället för att understödja företaget bortstrukt sig som — prenumerant för årets ena halvår. Och af notisens innehåll framgick tydligt, att den handlande personen i fråga var ingen mer och ingen mindre än „Gut.“ redaktör och föreningens ordförande för i fjol — hr J. A. Snell.

Men hvaraf detta kuriösa och föga kollegiala handlingssätt? Har hr Spell möjligen blifvit „stött“ af Gut. den senaste tiden? Om förhållandet är sådant, så står det ju hr S. fritt att försvara sig eller också dölja dylika småsaker i sitt innersta, ty det förakt hr S. nu skänkt det företag, som skall bevaka landets typografers intresse, återfaller helt visst med fördubblad vikt på handlingsmannen själf.

Vissa symptom gaf äfven senaste år vid handen, då jag som föreningens sekreterare arbetade tillsammans med hr S., att han icke af själ och hjärta var hängifven den sak han skulle leda, nämligen att med energi leda föreningsarbetet framåt, ty ordförandepostens maktpåliggande kall syntes märkbart för tungt för hr S.

Det står visserligen enhvar fritt att efter behag understöda „Gut.“ men ett steg i den riktning hr S. tagit passar icke, isynnerhet som hr S. senaste år så storstättligt uppträdde på arenan med, som det sades „en ny och reformerande tidsriktning för föreningen“, hvilket äfven tillika tydligt kunde skönjas i Gut. spalter på grund af dess intetsägande uppträdande.

Summa summarum af ifrågavarande handlingssätt blir otvetydigt att hvarje tänkande typograf uttalar ett beklagande öfver denna om „ungdomsyrans“ vittnande bedrift och hvori hjälten ändock är en till mogen ålder kommen man.

Björneborg i augusti 1896.

E. W.

Till invalidfonden

influtna medel genom sparbössorna från den 24/4—10/6 96 af följande tryckerier:

Weilin & Gös tr.	Fmk 16:—
Päivälehtis tryckeri	10: 10
Uusi Suometars sättere	4: 95
Nya Pressens tr.	4: 75
Finska Litteraturs tr.	2: 23
Typograf. förening	1: 66
Petterson & Co tr.	1: 30
Simelii arvingas tr.	1: 27
Centraltryckeriet	1: —
F. Tilgmanns tr.	—: 56
G. Arvidsons tr.	—: —
Senatens tryckeri	—: —
Frenckell & Sons tr.	—: —
Hufvudstadsbl. tr.	—: —

Summa Fmk 43: 82

H:fors 19/8 96.

Josef Sigell.